

Matko Matija Marušić
povjesničar umjetnosti
poslijedoktorski istraživač na Odsjeku za
povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta
u Rijeci

Izgradnja i socijalna topografija seksterija
u Dubrovniku od sredine 14. do druge
polovice 15. stoljeća

doktorska disertacija
mentori: dr. sc. Danko Zelić, zn. savj.,
dr. sc. Neven Budak, red. prof.

Disertacija je obranjena 25. listopada 2019.
godine na Sveučilištu u Zagrebu, pred
povjerenstvom:
dr. sc. Predrag Marković, izv. prof.
(predsjednik)
dr. sc. Zrinka Nikolić Jakus, red. prof.
dr. sc. Irena Benyovsky Latin, zn. savj.

SAŽETAK

U disertaciji su opisane i analizirane etape nastanka, razvoja i urbanih promjena seksterija u Dubrovniku na primjeru jednog specifičnog predjela grada, seksterija Sv. Nikole, u razdoblju od 14. do druge polovice 15. stoljeća. Primarna arhivska građa na kojoj se disertacija temelji su neobjavljeni i do sada rijetko korišteni svesci javno oglašanih kupoprodaja, Venditiones Cancellariae (sv. 1.–13.), u istraživanju analizirani usporedno s relevantnim objavljenim arhivskim izvorima, spoznajama o urbanom razvoju Dubrovnika u povijesnoj i povijesno-umjetničkoj historiografiji te sačuvanim urbanističko-arhitektonskim strukturama. Nakon uvodnog dijela u kojem je ocrtano planiranje ulične mreže seksterija s kraja 13. stoljeća, raspravlja se o njegovoj izgradnji i mijenama cjelovite „urbane slike“ i njezinih sastavnica – stambenih građevina, drvenih i zidanih, te niza javnih, gospodarskih, sakralnih i obrambenih zdanja. Posebna je pozornost pritom posvećena privatnim kućama koje su analizirane prema tipu

nekretnina, cijenama postignutim u oglašenim kupoprodajama i plaćanju tereta (zemljarine) za zemljište na kojem su bile podignute.

Podaci iz dokumenata „smješteni“ su u fizički prostor ulica seksterija što je omogućilo analizu stambene arhitekture prema socijalnom, imovinskom i profesionalnom statusu njihovih vlasnika, poglavito s obzirom na promjene koje su se na tom planu odigravale u istraživanom vremenu u seksteriju Sv. Nikole u svjetlu analognih pokazatelja za ostale dijelove grada. Praćenjem stanja na tržištu nekretnina u gradu uočen je i interpretiran niz karakterističnih pojava, bilo da se radi o izgradnji kuća i pojavi reprezentativnih stambenih objekata, bilo o ulaganju u nekretnine i grupiranju nekretnina u vlasništvu imućnih pojedinaca ili rodova po kojima će pojedine ulice dobiti i ime (poput roda Turčinovića ili Zizerovića).

Na temelju obrađene arhivske građe analiziran je udio koji su u izgradnji kasnosrednjovjekovnoga grada imali na jednoj strani komuna, a na drugoj slojevi građanstva, urbanog plemstva i obrtnika te koje su konsekvencije njihove prisutnosti za specifične gradske predjele, u dubrovačkom slučaju seksterije. Sagledavanje urbanih i vlasničkih mijena u seksteriju sv. Nikole kroz više do dva stoljeća, omogućilo je stvaranje cjelovitije slike o sudbini plana urbanizacije s kraja 13. stoljeća, koji je ostvaren u rasporedu ulica, ali ne i u planiranoj veličini stambenih jedinica. Ta modifikacija plana interpretirala se u svjetlu potreba stanovništva koje je napučilo seksterij sv. Nikole, više ili manje imućnim građanskim rodovima. U prilogu disertacije doneseni su prijepisi relevantnih dokumenata i tablice sastavljene na temelju istraživanja kupoprodajne građe, na kojim se mogu temeljiti analize nekih budućih istraživanja.

Istraživanje za doktorski rad provedeno je u sklopu uspostavnog projekta HRZZ „Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum. Vizualizacija srednjovjekovnog urbanog tkiva“. ×